

onderzoek van ziekenhuispersoneel op hepatitis B-kenmerken voor en na vaccinatie, door een infectie-commissie geschiedt in de richting van individuele onderzoekers met een zekere vaardigheid op dat gebied. In dat geval zal, zoals in onze situatie, de bijdrage van de bedrijfsarts en zijn dienst vooral liggen in de uitvoering van de vaccinatie. Wij hebben dit dan ook in ons artikel vermeld, zodat de verbazing van collega Nauta ons verwondert.

J. VAN HATTUM
T. STELLING
G.C. DE GAST

Een patiënte met ernstig letsel van de handrug na extravasatie van doxorubicine

De beschikbaarheid van zeer fijne metalen naaldjes verbonden aan een plastic slangetje (vlinder- of butterfly-naald) heeft een ommekeer teweeggebracht in de intraveneuze toediening van vloeistoffen en geneesmiddelen, speciaal in de intensieve zorg van zieke pasgeborenen. In de neonatologie is verreweg de grootste ervaring opgedaan met de kort durende en niet-zo-kort durende toediening van irriterende en (of) hypertone vloeistoffen zoals perifere intraveneuze voeding, 10-12,5% glucose-oplossingen en calciumzouten, en met de gevolgen en complicaties daarbij. Vandaar dat de behandeling van de patiënt van Wassenaar et al. vragen opwerpt over de juistheid daarvan bij het toetsen aan algemeen gevolgde richtlijnen verkregen uit deze ervaring (Ned Tijdschr Geneesk 1984; 128: 603-6).

Het is zelfs de vraag of zij met hun beleid de patiënt extra schade hebben berokkend.

Bij voorbaat kan gesteld worden dat een vergelijking mogelijk is met de specifieke eigenschappen van het gebruikte chemotherapeuticum, maar enkele algemene regels blijven van toepassing. Het gebruik van koude compressen of ijscompressen leidt tot vasoconstrictie, wat de circulatie van het reeds aangetaste weefsel nadelig beïnvloedt en de resorptie van de vloeistof of het geneesmiddel vertraagt. Bovendien heeft het weefsel daarbij ook nog extra energie voor het handhaven van een optimale temperatuur. Warme compressen bevorderen weliswaar de lokale circulatie, maar verhogen ook de zuurstofbehoefte van het weefsel, zodat weefsel dat „net genoeg” krijgt, kan veranderen in verstervend weefsel. Veel beter is het gebruik te maken van reflexmatige vasodilatatie door het opwarmen van de contralaterale extremiteit! Dit wordt doorgaans routinematig gedaan zowel na extravasatie van een infusie of geneesmiddel als bij vasospastische verschijnselen zoals na het inbrengen van een navelarterie catheter. Tevens wordt gebruik gemaakt van hyaluronidase (in de V.S. Wydase, in Nederland in de handel als Hyason). Hoewel het tegenstrijdig klinkt nog iets extra's te injecteren in het al aangetaste en gezwollen gebied, worden de beste resultaten bereikt als geïnjecteerd wordt zodra de extravasatie of reactie is geconstateerd. Regelmatig heb ik een uitgebreid gebied van avitaal weefsel zonder ogenschijnlijke circulatie in enkele uren zien veranderen in vitaal weefsel, met een grote reductie van gebied dat uiteindelijk necrotisch wordt. Dit betekent een beter cosmetisch resultaat en een geringere morbiditeit.

Los Angeles, juni 1984

ANDRÉ L. VAN DER HAL

BERICHTEN

Buitenland

INDIA

Sigarenroken met het vuur in de mond. – In een district in Andhra Pradesh in Z.O.-India roken 34% van de vrouwen en 59% van de mannen sigaren met het brandende gedeelte in de mond. Dit bleek niet gezond te zijn. De sterfte bij deze rokers was 2×20 groot als bij niet-rokers en ook groter dan bij mannen die op de gewone manier rookten; vrouwen rookten alleen „reverse”. Men vond onder de 10.000 onderzochte personen slechts 14 patiënten met mondkanker. Dit aantal is gering in vergelijking met de grote frequentie hiervan in Z.O.-Azië. De WHO meldde (dit tijdschrift 1984; 128: 528-9) dat 4% van de bevolking van Sri Lanka aan mondkanker leed. (Br Med J 1984; 289: 865-6.)

VERENIGDE STATEN

Oorbehandling en coronaire vernauwing. – Evenals plooiing in de oorrel zou beharing van de tragus en antitragus en van de uitwendige gehoorgang een samenhang tonen met afwijking van de kransslagaders. Bij 63 patiënten (circa 56 jaar oud) bij wie cine-angiografie werd verricht, vonden Wagner et al. een dergelijke positieve samenhang alleen voor de mannen (N Engl J Med 1984; 311: 1317-8). De auteurs verklaren dit verschijnsel door de werking van androgenen en veronderstellen een genetische basis.

Polyvalent malariavaccin? – Men is er in geslaagd het gen te klonen van het omkledende eiwit van *Plasmodium falciparum*. Bij de bepaling van de sequentie van de nucleotiden bleek er overeenkomst te bestaan met 2 gebieden van het overeenkomstige gen van *P. knowlesi*, de verwekker van malaria bij apen. Deze gebieden bepalen waarschijnlijk de mogelijkheid tot hechting van de parasiet aan de celwand van de gastheer. Indien deze gebieden ook bij andere malariaparasieten zouden voorkomen, zou een polyvalent malariavaccin kunnen worden gemaakt. (Science 1984; 225: 593-9 en 607.)

Elke patiënt zijn eigen specialist? – Van 776 mannelijke poliklinische patiënten ouder dan 55 jaar bepaalde men het resultaat van de behandeling indien deze door één persoon werd gegeven (groep I) of door verscheidene personen (groep II). In een periode van 18 maanden kwamen in groep I minder spoedopnamen voor (20% resp. 39%) en was de gemiddelde verpleegdure korter (15,5 dagen resp. 25,5 dagen). De patiënten uit groep I waren meer tevreden over hun behandeling en voorlichting. (JAMA 1984; 252: 2413-7.)

ZAMBIA

Longletsel door schokgolf bij blikseminslag. – Blikseminslag kan behalve door elektrische verwondingen ook schade veroorzaken door een drukgolf. Moulson bericht over een